

lesarabrev

Roknskapurin hjá Føroya Banka

So kom roknskapurin hjá Føroya Banka fyr 1994, og teir, sum ráða har, lata seg skoða meðan teir greiða frá, hvussu ófærir teir eru, og hvussu sterkur bankin er vorðin.

Okkara ringastu forsnarir vísu seg at halda, bankin livir, alt annað doyrt, og virksemi bankans er ikki annað enn væntað.

Vit siggja úr roknskapinum, at teir rokna sær ein rentumarginal uppá meira enn 12%, aðrir bankar hava vanliga eini 2-4% í marginali.

Rentumarginalurin er munurin millum tað, bankin letur í rentu fyr innskot og tað tíkið verður fyr útlán. Tað er sjálvandi greitt, at monopol bankin skrávar rentuna so høgt sum tei ber, men kunnu vit liva við hesi okursrentu?

Víðari sæst, at bankin ætlar sær ikki at gjalda skatt av yvirskottinum, ei heldur fær parta-eigarin, Føroya fólk, nakkað vinningsbýti. Yvirskotið fer alt sum tað er, til at nøra um peningagoymsluna, ikki er rúm fyr ískatti til samfelagið.

Gomlu bankarnir fingi ótálmað loyvi til at undirgrava búskapin í hesum landi, tí onginn tordiella víði steðga gongdina, ió tá var á ein hátt sjálvboðið um ein fíri við á karusellina, men púra óskiljandi er, at vitloysið sleppur at halda fram ótarnað, víst í broyttum líki, men ikki minni andstyggiligt.

Politikarar lógartóku fyrst allan kapital í landinum til at hjarga bankunum við, og tá tað ikki var nóg mikið, varð hald lagt á eina ókenda upphædd av framtíðartrótóku okkara, uttan at nakkað mótkráv var sett um affurgjalding. Úrslitið sæst nú, alment stuðlað monopolvaldsmissnýtsla, ió knúsar landsins borgarar saman við tí parti av vinnulivinum, ió ikki áður fingið líknandi kappingaravlagandi stuðul sum bankin fekk. Finnist veruliga óngin, ió torir at steðga ránsferðini? Vónirnar eru ræðandi. Av tí at Føroya Banki hevur avskrið alla sethúsaskuldina, ger tað honum ongan mun um fólk gjalda ella ikki, teir koyra bara húsini á tvang, fyr at sleppa sum lættast burtúr, og lata sparikassarnar standa við sviðanum.

Nú er bert eitt, ió kann steðga herferð bankans móti samfelagnum, og tað er, at øll, ió eiga pening innistandandi, flyta hann burtúr. Ofta verður sagt, at føroyingar als ongan solidaritet kenna móti hvørjum øðrum, her kundi so verið eitt sera gott høvi til at ønki er í pástandinum. Tølini prógva, at her ræður um antin samfelagið ella bankan, ikki er rúm fyr báðum.

Av serligum orsökum skulu vit einaferð aftur staðfesta, at fólk sjálvi hava øll rættindi til at gera av, hvar lön teirra verður útgjaldin, ein kann eisini krevja at fáa lönina út í reiðum peningi. Skattalógin sigur heilt greitt, at hvørki arbeiðsgevari ella peningastovnur ella nakar annar óviðkomandi hevur loyvi til at seta, hvar ein fær lön sína, so skuldi onkur verið varur við, at nakar ger seg inn á hesa lög, eigur lögreglan sjálvandi at verða boðsænd.

Eisini er ein óheftur stovnur, Pengeinstitutankenævn, Ósterbrogade 62, 4. sal, 2100 København Ø, telef. 035 463333, har órímiligt ella óregluligt víðferð í peningastovni kann kærast. Í hesum sambandi skulu vit siga frá, at felagið hevur kært ta órímiligu renturokningina í Føroya Banka fyr stovnin.

Fyr at venda aftur til roknskapin hjá Føroya Banka, leysliga mett kann ikki sigast annað enn, at bankin hevði eitt gott ár í 1994, teir forrenta eiginpeningin við 25%, slíkt ber helst bara til í tilfurskommunum londum. Flest øll kenna á sínum kroppi hvussu dyrt hesa úrslitið kostar, men tað er bert ein avleiðingin av monopolstöðuni.

Helst eru tað bert politikararnir, ió onki hava skilt enn, teir nýttu 10 mánaðar av 1994 til at keglast um eitt samgonguskjal, resinta av árinum kegladust teir um hvør skaljóð skal takast fyr fullt ella ikki, meðan altsó Føroya Banki fór og vann sær ein stórn yvirvaldsrætt, soleiðis skuldi tað bara gerast, ella hvussu?

Vinarlig heilsan

Landsfelagið fyr
sethúsaeigarar

Sethúsaspurningar

Í Dimmalætting 21. mars hevur ein, sum ívast, sett mær sum formanni í Sethúsafelagnum ein konkretan spurning viðvíkjandi eini generelli niðurskriving av sethúsalánum til metingarfærni hjá figgjareftirlitinum.

Fyrst av øllum er at siga, at endamálið felagsins er, at arbeiða fyr sethúsaeigarar, soleiðis at teir eftir førminu kunnu røkja sínar figgjarglugu skyldur.

Sum formaður felagsins kann eg siga, at eg taki fullt og heilt undir við endamálsgreinin. Høvuðsfyrirsetingin má vera, at øll gjalda eftir førminu, uttan mun til tað, ein tilvildarlig meting sigur. Støddin av veitrygd í eini ogn sigur bara okkurt um keyptorkuna í lötuni, og víðisættingin broystist. Tjakast kann so verða um tað reint moralska í at peningastovnarir lötta øll tey vitleysu sethúsalánum, og tann veruleika, at myndugleikarnir ikki hava syrgt fyr, at fólk hava høvi til at fáa sær ein bústað, ió samsvarar við inntøkuna hjá hvørjum sær.

Sum øllum kunnugt er tað ein rættiliga álvarsom gerð at seta sína undirskrift á eitt láni-skjal, borðbrennur, ein kemur undir heilt ávísar lógarregluring, sum ikki bara kann skúgvast til vikis.

Hetta er onnur síðan.

Hin er, at ætlan felagsins var, at bæði peningastovnar og myndugleikar eiga at viðganga sín heilt sólaráklára part av vanlukkum og taka ábyrgdina fyr at hjálpa teimum, ió uttan egna ávirkan er komin illa fyr, so at tey aftur klára at røkja skyldur sínar eftir førminu. Her skuldi verið púra sjálvandi, at peningurin vit settu í bankan fyr ein heilt munandi part varð nýttur til at hjálpa uppá sethúsaskuldina.

Hevði vanlig rættartrygd verið galdandi her, haldi eg ikki, at tað er rætt, at tey, ió kunnu gjalda, ikki gera tað. Ein partur av vanlukkuni er nevniliga tann, at eitt tal av fólk ikki yvirhildu samfelagsskyldur sínar, men sneiðu sær undan har garðurin var lægstur.

Eisini meti eg, at um felagið varð stovnað sum eitt gjalds-noktarafelag, hevði tað als onga ávirkan fingið, tí ongi hevði tíkið tað fyr fullt. Heilt annað er so, at hvørki peningastovnar ella myndugleikar hava gjørt nakkað sum helst fyr at bøta munandi um, og at tí mugu onnur tilhøt.

Sethúsatrupulleikin er nógv stórri enn væntað, og peningastovnarir nógv harðrandi enn hómungur var um. Teir so at siga arbeiða móti betri vitan, alment lástast teir sum trupulleikarnir ikki eru so stórir, meðan teir innahýsis siggja niðurgongdina dag frá degi.

Felagið hevur sent myndugleikunum nokur uppskot um batar, men uttan úrslit, tosið er nógv, umberingarnar fleiri, men vit mugu áseta, at alt verður drigið út í heilt órímiligt mál, og fólk kroyst longur og longur í ófæri.

Hvørji ráð eru so til at taka? Sum meira og meira av svikabroddum koma undan kavi gerst alt meira greitt, at tað býttasta, ein ger, er at yvirhalda landsins lög, tá sær út til at ein heilt víst ongan rætt fær. Í felagum hava vit umrøtt hugtakið civilt ólýdni, og hvussu tað kann skipast. Vit meta at besta tiltakið hevði verið, um øll gövust við at gjalda láni-skuld, og um tey, sum eiga pening innistandandi, fluttu hann burtúr.

Eitt er heilt víst, peningurin, ió varð veittur bankanum til at fjala skilaleyst fyr ikki at siga lögleyst virksema, skal ikki nýtast sum spælpeningur hjá kyniskum bankaspekulantum. Vit hugsaðu at nýggi bankin fór at syna so frægt av samfelagsábyrgd, at teir fóru at taka lut í endurbyggingini av tí samfelagi, ió gomlu bankarnir koyrdu á húsagang, men vit fingi annað at siggja.

Tá hugsað verður um tær seinastu avdúkingarnar og tað snøgt sagt sera ótrúliga úrval, tað eydnabist at skrava saman til at stórma banka figgjargrunn, ráðgevingarnevnd,

figgjareftirliti v.m. sæst hvussu vælskipað ránsferðin móti Føroya fólk er, sumir í nevndunum umboða minst 6 ymisk áhugamál - øll donsk - meðan tey føroysku eftir øllum at døma ongan góðan eiga, so er púra greitt, at nú er tíð til at vísa á, hvør eigur tilverurættin her.

Ein stór, passiv, krevjandi peningagoymsla, sum beinleiðis fremur ágang móti endurreisnini, er tað allarmest brúk er fyr, skjótari vit beina fyr hesi forðing, tess skjótari kunnu ábøtur fáast í lag.

Til seinast fyr at venda aftur til spurningin í Dimmalætting, orsøkin til, at eg ikki haldi tað vera møguligt at gera eina generella niðurskriving av láni-skuldini er hon, at láni eru so ymisk, umstøðurnar eru so ymiskar, t.d. hvussu stórar partur av skuldini er húsaskuld, hvat er onnur skuld, hvussu við gomlum húsum, ió bert kostaðu ein brotpart av tí skuld, sum nú er í komin osfr.

Annars fari eg at boða frá, at Sethúsafelagið fer at hava aðalfund í komandi mánaða, tíð og stað verður lýst nærri í bløðunum, vónandi móta línirnar fjølmentir til at stuðla teimum til-tøkum, sum neyðugt nú er at seta í verk.

Vinarlig heilsan

Landsfelagið fyr
sethúsaeigarar
Súsanna Dam, form.

Viðmerkingar

Viðmerkingar til lesarabrev í Dimmalætting 31.03.1995 undirskrið av Hergeir Jacobsen Nólsoy.

At Nólsoyarbygd hevur stórt arbeiðsloysisprosent, er einki at undrast á, tá einasta arbeiðs-pláss á landi er afturlatið. At Nólsoy, av ríkna politikki, ikki verður tikin upp á tungu, er ikki at undrast yvir, tá hugsað verður um, at Føroyar "bert" verða stýrðar av smartum slipsmonnum, sum bába hevur uppføstrað til tað teir eru, eftirnavnið hevur eisini stóran týðning. Hesir eru flest allir búsitandi í Tórshavn, so teir kunnu als ikki skilja støðuna.

Ikki hava teir so frægt hugflog, at tað røkkur niðan um Hotel Føroyar og út um molan í Havn.

Hetta kann best líknast saman við, tað teir gomlu indianararnir søgdu um teir hvítu, sum komu yvir til Amerika. Hesir

hvítu hugsa ikki longur enn til nærmasta fjall. Alt sum er hinumegin fjallið er als ikki til.

Míni ráð eru: latið Nólsoya kommunu ognartaka flaka-virkið, pamparnir í Havn eiga so í øllum førum einki í grundtekinum undir virkinum, sendi eina stóra rokning til p/f Fiskavirking hjá "sambands-flokkunum", so kanska Edmund Joensen og Bjarti Mohr vakna. Gjalda teir ikki, eiga tit alt virkið sum tað er, tá kunnu teir floyta ein langan mars, og tit lata virkið upp aftur eftir hesa. Fiskamarknaðurin á Toftum selir nógvan fisk, so tað skuldi ikki verið nakar trupulleiki.

Nú er tað sum hjá manninum, sum skuldi byggja skip, hann hevði gjørt alt klárt, tekningar osfr., nú eru tað pengarnir sum mangla.

Fyr at kunna keypa fisk, skulu tit hava ein garanti uppá kr. 100.000. At flyta fiskin av

Toftum til Nólsoyar kann ikki vera tann heilt stóri trupulleikin.

Fáðið fólk í Nólsoy at arbeiða fiskin, seljið, tá tit hava fingið pengar fyr fiskin og gjaldið lönina út.

Nú er tað at vit koma inn í ein fakfelagstrupulleika, men eftir mínari meining eru eingin fakfeløg.

Tey, sum eru, eru so innvædd í alt, at eingin dugur er í teimum, tað hava vit alt ov nógv dømi um.

Aftan á hesa fara Bjarti Mohr og Edmund Joensen all-arhelst at vitja úti í Nólsoy, tí tá fara teir nokk at ómaka sær til at hyggja í Føroyarkortið fyr at vita hvar Nólsoyggin liggur.

Eg eri sannførdur um, at allir nólsoyingar høvdu tíkið ímóti arbeiði á flakavirkinum, um tað kom aftur, sjálvit um tímalønir at byrja við var 10-15% lægri.

At fara 10-15% niður í løn er

tað sama sum at fara upp í løn hjá fólk, sum bert hevur ALS at dúva uppá, so »fat mod, Anthonius«, gerið bart, brótið upp um armar og farið í gongd.

Eitt er 100% víst, Edmund Joensen, Bjarti Mohr, Óli Jacobsen ella Ingeborg Vínther koma tykkum ikki til hjálpar. Her verða tað tí sjálvi, sum mugu taka brøgdina hjá Nólsoy Páli uppaftur, tí tey áður-nevndu hava onnur áhugamál at røkja, kosta hvat tað vil, úti í Nólsoy.

So takið saman hendur, blakið Richard úr.
Arbeiði til allar hendur, gevið Bjarti KRUT!

Vísið solidaritet móti heim-bygd tykkara, tað skylda tit tykkara børnum.

Blíðar heilsanir

Sofus Hansen,
Kollafjørður

